СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LVI. Ч. 62. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 17-го БЕРЕЗНЯ 1948. No. 62. JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, MARCH 17, 1948. VOL. LVI.

ТРИ ЦЕНТИ в Зл. Д. Америки; ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237, 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States; FIVE CENTS Elsewhere

ДВА КРАЄВІ СТРАЙКИ ЗАГРОЗОЮ ДЛЯ ДОБРОБУТУ КРАЇНИ

Вашингтон, 15 березня. — На підставі закону Тефта-Гартлія президент Труман може підняти негайну акцію для покінчення дикого страйку вуглекопів, як це заповідають з урядових кол. В законі сказано, що президент може назначити раду для допитів на випадок, коли страйк загрожує здоровю або безпеченству держави. Рада має скласти звіт президентові з своїх помічень і тоді президент доручає генеральному прокураторові, щоб він вніс до суду скаргу з жаданням заборони страйку.

Страйк у шахтах мягкого вугілля в числі 200,000 осіб. Є це страйк для протесту проти несповнених домагань, поставлених у контракті з 1947 р. до власників копалень, щоб вони перевели пенсійний плян для вуглекопів. Пенсія мала б виносити по $100 місячно і її мали б дістати шахтярі після 20 років праці.

Другий страйк вибух в підприємствах вирубу й пакування мяса, які мають свій осідок в Шікаґу, а їхні галузі розкинені по великих містах Злучених Держав. Спроби урядового посередництва для стримання страйку не вдали — робітники вийшли на страйк у півночі з понеділка на вівторок. Вони домагаються підвишки 19 ц. на годину, а підприємства дають їм 9 ц. За звідомленнями з юнійних кол президент Труман назначив уже раду для допитів, яка має скласти звіт до 1 квітня. У міжчасі страйк мусів би бути відкликаний.

НАЗРІВАЄ КРІЗА НАД ПИТАННЯМ ПРИМУСОВОЇ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ

Вашингтон. — У військових колах приходять до висновку, що конгрес мусить вирішити негайно питання про примусову військову службу в теперішньому часі. З огляду, що нація потребує більше війська, а теперішня система добровільних зголошень не осягає своєї цілі, секретар стейту Маршал має в середу явитися перед сенатською комісією збройної сили з домаганням збільшити число війська. При цій нагоді буде обговорена можливість примусового побору.

Друга важлива справа, яка вийшла на денний порядок це озброєння торговельних кораблів. Сенат одноголосно ухвалив признати президентові право видати наказ на помі... гармат на торговельних кораблях, як це було під час війни. Дотеперішня повновласть президента вигасає з днем 1 липня, а нова ухвала дає право президентові на необмежений час.

ГЕН. МЕЙЕРС ДІСТАВ 20 МІСЯЦІВ ТЮРМИ

Вашингтон. — Генерал Бенет Е. Мейерс, який прогайнував мільйони гроша як офіцир в повітряній службі, пішов до тюрми, щоб відсидіти кару 20 місяців до 5 років за намову до кривоприсяги свого підчиненого в свою користь. Оборонець генерала вніс відклик проти засуду і зажадав тимчасового звільнення свого клієнта від відбування кари.

БУДЖЕТОВА НАДВИШКА ПОНАД 5 БІЛЬЙОНІВ

Вашингтон. — Перший раз в історії нації буджетова надвишка осягнула суму $5,000,-000,000. Досі найвища надвишка в буджеті трапилася за часів президента Кулиджа. Вона виносила $1,155,000,000. Тому, що надвишку вживається на заплату державних довгів, цей довг змалів тепер до $254,000,000,000. Зате податок поодиноких людей остається на тій самій висоті.

Прибутки в буджеті на теперішній рік були обраховані на $29,235,000,000, а видатки передбачені на $37,700,000,000. Досі прибутки показуються вищі на 900,000,000 понад сподівання, а видатки на 2,-900,000,000 понад передбачування. Буджет на біжучий рік кінчиться з днем 30 червня, а податки, які мали бути вплачені до 15 березня йдуть уже на рахунок буджету на наступний рік, який починається з днем 1. липня 1948 і кінчиться 30 червня 1949 р.

ЗАБОРОНА ДАВАТИ ЖЕРТВИ З КАСИ ЮНІЇ НА ПОЛІТИКУ — НЕКОНСТИТУЦІЙНА

Вашингтон. — Суддя Бен Мур з Дистриктового Федерального Суду видав рішення, що заборона давати жертви з каси юній на політику є неконституційною. Заборона міститься в законі Тефта-Гартлія. Рішення видав суддя тому, що генеральний прокуратор обжалував перед судом предсідника Конгресу Промислових Організацій, Филипа Морея, за непослух цьому законові, коли орган юнії почав агітацію проти конгресмена, який голосував за закон Тефта-Гартлія. Департамент справедливости твердить, що Морей дальше находиться в стані обжалування, доки цеї справи не вирішить Верховний Суд Злучених Держав, до якого відкликався генеральний прокуратор.

ПРЕЗИДЕНТ ЗАСТЕРІГАЄ СОБІ ПРАВО РІШАТИ ПРО ЛЬОЯЛЬНІСТЬ

Вашингтон. — Президент Труман звернувся до всіх урядових департаментів і бюр з жаданням, щоб вони не звертали уваги на домагання конгресову комісію, а навіть і судів у справі льояльности федеральних урядовців і щоб пересилали виключно йому всі дані про таку справу. Вказівка від президента є вислідом довгих спорів у конгресових комісіях, хто має першенство в таких домаганнях з огляду на актуальність цеї справи під теперішню пору. Президент, перебираючи на себе дослідження льояльности, перебрав теж на себе велику відповідальність за долю урядовців. Крім цього його зарядження може викликати потребу рішення Верховного Суду, чи воно є конституційне.

Президент на спільнім засіданні конгресу в середу

Вашингтон, 15. березня — Президент Труман виголосить промову на спільнім. засіданні обох палат конгресу в середу, 17. березня, в год. 12:30 після полудня. Темою промови буде справа закордонної політики під теперішню пору. Оповістка про намірену появу президента на спільному засіданні заскочила несподівано як приклонників конгресу, так і прибічників президента. Є найрізнородніші здогади про причини такого потягнення. Загально панує переконання, що президент виявить якусь акцію для спинення дальшої агресії Советів.

(У нюйорських щоденниках з 16. березня поміщені оповістки, що президент, після промови в конгресі, прилетить літаком до Ню Йорку, щоб узяти участь в святі св. Петрика, а радієва оповістка в год. 6. ранку твердить, що президент відкликав свій приїзд до Ню Йорку з причини його промови в конгресі того самого дня).

Положення в конгресі перед заповідженням промови.

Заки ще появилася оповістка про спільне засідання обох палат, положення в конгресі було таке: комісія закордонних справ палати репрезентантів відкинула спробу піддати під дискусію в повній палаті законопроект в спарві Пляну Маршала, прийнятий уже в сенаті. Зате комісія почала приготовляти начерк свого власного законопроекту в цій справі. В проекті комісії поставлено домагання, щоб до Пляну Маршала вставити теж військову допомогу для Греції, Туреччини й Китаю. Крім цього комісія хоче обіцяти допомогу кожній країні, яка бореться проти комунізму. Засідання комісії в цій справі будуть тайні; секретар Джордж К. Маршал остеріг сенатську комісію закордонних справ на тайним засіданні, що положення в Греції й Туреччині є „фатальне" і гірше ніж було перед роком. Він заявив, що дальше толерування советсько-комуністичних потягнень принесе з собою „швидкі й трагічні" наслідки.

ВОЛЕС ОПРАВДУЄ ЗАМАХ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ „САМООБОРОНОЮ"

Ню Йорк. — Кандидат третьої партії на президента Злучених Держав, Генрі Волес, оприлюднив заяву, що комуністи перевели в Чехословаччині державний замах тому, що американський посол в Празі, Лоренс А. Стайнгард, змовлявся з правими групами в Чехії для такого ж замаху з їхнього боку. — Це вказувало б, що комуністи перевели замах для самооборони.

ЧЕХІЯ ЯК БАЗА ДЛЯ КОМУНІСТІВ ПРОТИ ЗАХІДНОЇ ЕВРОПИ.

Ню Йорк. — Совети приспішили переміну Чехословаччини на повну ляльку держави з тією метою, щоб там створити для себе базу до наступу на західну Европу — такий погляд виявив Метю Вол, містопредсідник Американської Федерації Праці. Советам іде про загрозу для американських і британських окупаційних військ, що тепер перебувають у Німеччині.

ОСТАННІ ОБОРОННІ ЗУСИЛЛЯ ФІНЛЯНДІЇ.

Гельсінки, Фінляндія, 15. березня. — Комітет закордонних справ фінського парляменту, який цілою силою виступав проти будького військового союзу з Советами, поробив сьогодні ще останні зусилля, з метою якщо вже не врятувати фінської незалежности, то бодай відложити по можности якнайдальше її знищення Советами. На сьогоднішньому засіданні згаданий комітет ухвалив, що фінська делегація, яка 22-го березня має почати переговори в Москві, не має права підписувати жодного договору, як довго його постанови не будуть ратифіковані парляментом.

ПІДКОМІТЕТ О. Д. ДЛЯ СТУДІЙ СПРАВИ ВЕТА.

Лейк Соксес, Н. Й., 15. березня. Мала Асамблея О. Д. створила сьогодні одноголосно окремий підкомітет з представників 17 країн, завданням якого буде простудіювати американський проект для обмеження великодержавного права вета в Раді Безпеки. Аргентина домається взагалі скасування „вета".

Чеський міністер признає советську допомогу в перевороті

Прага, Чехословаччина, 15. березня. — Один з членів нового комуністичного уряду Чехословаччини сьогодні відверто признав, що Советський Союз допоміг своїй комуністичній пятій колоні в Чехословаччині доконати переворот та захопити владу в країні. Комуністичний міністер закордонної торгівлі, Антонін Грегор, заявив краєвій репрезентації чехословацьких професійних спілок: „Ми мусимо бути вдячні нашим словянським союзникам, головно Советському Союзові за наш успіх в переможенні всіх перешкод для поразки реакції". Заява речника большевицького уряду в Чехословаччині звернула на себе окрему увагу закордонних дипломатів, головно у звязку з вигдвигненням в ОД обвинувачення проти Советського Союзу за події в Чехословаччині.

НОВИЙ ПРЕДСТАВНИК ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ В О. О. Д.

Лейк Соксес, Н. Й., 15. березня. — Генеральний секретаріят ООД прийняв сьогодні кредиційні листи нового чехословацького представника в цій міжнародній організації, що має зайняти місце д-ра Яна Папанека, який виступив від імені своєї країни з офіціяльним обвинуваченням проти Советського Союзу за доконаний комуністичний переворот. Новим представником Чехословаччини іменовано дотеперішнього радника чехословацької амбасади у Вашингтоні, д-ра Гудека. Проте, д-р Папанек заявив, що він дальше вважає себе представником своєї країни та що він задержить свої представницькі бюра в Ню Йорку.

СОВЕТСЬКА БРЕХНЯ ПРО ТВОРЕННЯ НІМЕЦЬКОЇ АРМІЇ В АМЕРИКАНСЬКІЙ ЗОНІ

Берлін, 15. березня. — Советсько-німецька пресова агенція АДН доставила сьогодні місцевій большевицькій пресі новий матеріял для пропаганди брехні і нападів на Америку. Покликуючись на чеські джерела большевики твердять, що американці приготовляють в своїй зоні півмільйонову німецьку армію та що плян на озброєння західної Німеччини вже навіть мав би бути апробований секретарем стейту, ген. Маршалом, та „міністром війни" Форесталом. Ген. Клей негайно заявив, що „ця історія є глупа, як звичайно та як всі тільки ця остання є ще більше фантастична від всіх попередніх". Ген. Клей в дальшому ствердив, що населення західної Німеччини знатиме найкраще до якої міри ціла советська брехня є безглузда. В большевицькому повідомленні говориться, що американці використовують двох високих німецьких генералів для організації цеї „американсько-німецької армії", іменно, маршала Ґудеріяна та ген. Ервіна Лоуґузена. Ґудеріян, згідно з большевицькою брехнею, мав би тепер очолювати „американсько-німецьку таємну службу, що приготовляє листу 10,-000 націстських офіцерів, яких звільнено від слідства за воєнні злочини та які мали б творити базу нової американсько-німецької армії".

КОМІНФОРМ ЖАЖДЕ ЧЕХОСЛОВАЦЬКОЇ КРОВИ

Білгород, Югославія, 15. березня. — Нове видання бюлетіну відродженого в т. зв. Комінформі комуністичного Інтернаціоналу тріюмфує з „перемоги" в Чехословаччині та дає дальші вказівки своїм пятиколонникам в тій країні в напрямку закріплення диктаторсько-терористичної „нової демократії". Бюлетин вияснює, що „чехословацька реакція", яка має більшість, залумувала при найближчих виборах знищити „нову демократію" і тому для комуністів не було іншого виходу, як тільки захопити владу. Проте, це ще не означає знищення „реакції", що тепер поголовно йде в підпілля та приготовляє новий замах на „нову демократію". Тому бюлетин доражує повести безпощадну чистку, бо „нової демократії" не можна закріпити самим тільки перебранням влади, але повним знищенням її ворогів. В тому самому числі повідомляється теж про створення комуністичних виконавчих комітетів у Франції.

ШВЕЦІЯ СКРІПЛЯЄ СВОЮ ОБОРОНУ.

Стокгольм, 15. березня. — Шведський генеральний штаб, покликуючись на витворену Советами загрозу війни, звернувся сьогодні до короля Густава з пропозиціями поробити всі можливі заходи для скріплення оборони країни.

ПОЧАЛАСЯ КОНФЕРЕНЦІЯ В ПАРИЖІ

ПРЕДСТАВНИКИ ЗАХІДНО-ЕВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН ПІДДЕРЖУЮТЬ ОБЄДНАННЯ ПРОТИ СОВЕТСЬКОЇ ЗАГРОЗИ

Париж, 15 березня. Сьогодні після полудня тут відкрито вже другу з черги конференцію 16 західно-европейських країн в справі американської Програми Відбудови Европи згідно з Пляном Маршала. Відкриваючи пленарну сесію, представники поодиноких країн виголосили відповідні промови, підкреслюючи необхідність відбудови Европи та її обєднання проти большевицької загрози. Британський міністер Бевин підкреслив, що Европа мусить стати на власні ноги та перестати бути тягарем платників податків країн інших континентів. Сивобородий міністер закордонних справ Італії, граф Сфорца, заявив: „Або ми всі спільно самі себе врятуємо, або всі скотимось в пропасть руїни". Грецький міністер закордонних справ, Цальдаріс, маючи досвід з власної країни, говорив про самооборону Европи проти нових і підступних метод агресії. Головною ціллю цеї конференції він вважає встановлення способів і засобів на припинення советського імперіялізму. Французький міністер, Жорж Бідо, в поміркованому тоні говорив, що спільною ціллю всіх европейських народів є вільність, єдність і братерство. З цим всі погоджуються, отже повинні погодитися теж на засоби, якими можна б цю ціль якнайскорше досягнути. Міністер Бевин в своїй промові видвигнув теж пропозицію, щоби західна Німеччина була заступлена в програмі західно-европейської відбудови і з цим теж погодився французький міністер Бідо. Всі приявні з великим вдовіллям витали недавне прийняття Пляну Маршала американським сенатом. Бевин запропонував теж запросити на конференцію представників західних зон Німеччини. На сьогоднішній сесії останній забрав слово турецький міністер закордонних справ, Н. Садак.

НІМЦІ ПРИГОТОВЛЯЮТЬСЯ ДО УЧАСТИ В КОНФЕРЕНЦІЇ В ПАРИЖІ

Франкфурт над Майном, Німеччина, 15 березня. Американський і британський військові губернатори Німеччини вияснили сьогодні німецьким керівникам Бізонії ролю, яку призначається Німеччині в здійсненні Пляну Маршала для відбудови Европи. Вони рівночасно запропонували німцям, щоб ті приготовилися до виступу на конференції в Парижі. Це була б перша участь німців в міжнародних нарадах після поразки. Німці висловили свою вдячність.

БРИТАНІЯ В ПЛЯНІ МАРШАЛА БАЖАЄ ОБМЕЖИТИСЯ ДО ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЛЯНКИ

Лондон, 15 березня. Парляментарний державний підсекретар для закордонних справ Британії, С. П. Мейгю, розглядаючи сьогодні справу військових гарантій для країн охоплених Пляном Маршала заявив в Палаті Громад, що „демократичних інституцій не можна зберегти військовими договорами". Це вважається натяком, що Британія задумує обмежити Плян Маршала тільки до господарської ділянки, а справу спільної військової оборони організувати на іншій базі.

ІТАЛІЯ І ГРЕЦІЯ БАЖАЮТЬ ПРИЛУЧИТИСЯ ДО ОБОРОННОГО СОЮЗУ

Париж, 15 березня. Конференція 16 західно-европейських країн сама по собі призначена на встановлення відповідної адміністрації для переведення в життя Пляну Маршала. Але при цьому ведуться живі політичні розмови, головно щодо спільного оборонного союзу перед Большевизмом. Сьогодні тут повідомлено, що Італія і Греція виявили бажання приступити до політичного, військового та господарського і культурного союзу держав, що його минулого тижня обговорено в Брюселі між представниками Британії, Франції, Бельгії, Голандії і Люксембурґу.

АМЕРИКАНСЬКА ПОЛІТИКА В НІМЕЧЧИНІ ПІД ЗНАКОМ ВІЙНИ

Берлін, 15 березня. З доручення ген. Клея в американській зоні Німеччини припинено дальшу т.зв. декартелізацію німецької індустрії. Керівник декартелізаційного відділу американського управління, Ричардсон Бронсон, сьогодні вияснюючи нові інструкції ген. Клея заявив у відповідь на гостру критику, що здійснюючи ці інструкції „кожний з нас повинен думати про війну". Приявні зрозуміли, що Бронсон не має на думці будької минулої війни.

ЧИСТКА КОМУНІСТІВ В. БРИТАНІЇ

Лондон. 15 березня. Британський премієр Атлі заповів в Палаті Громад, що уряд рішив вичистити комуністів і фашистів з усіх важливіших державних постів, головно з тих, які звязані з національною обороною і безпекою. Бурхливі оплески послів на знак апробати два рази переривали заяву премієра. Це перше того роду зарядження британського уряду і на нього вплинули чимало останні події в Чехословаччині.

СПРАВА ЕСПАНІЇ НА КОНФЕРЕНЦІЇ В ПАРИЖІ

Париж, 15 березня. Виключена досі з міжнародної співпраці Еспанія ген. Франка починає щораз більше бути предметом міжнародних нарад як важлива ланка в плянах західно-европейського господарського і оборонного союзу. Про Еспанію говорено на конференції в Брюселі і справу Еспанії видвигається в неофіціяльних нарадах конференції в Парижі. Представники Португалії та Ірландії докладають багато зусиль, щоби переконати інших до включення Еспанії в міжнародну співпрацю. Представники Британії, Франції і, правдоподібно, Америки доражують представникам Ірландії і Португалії, щоб ті насамперед вплинули на уряд Еспанії, щоб той поробив далекойдучі демократичні реформи в країні. В загальному уважається, що можливість включення Еспанії в західно-европейську співпрацю не є виключена.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Ситі і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$2.75	Three months	$2.75
Число з понеділка (англійською частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582.
Кожна зміна адреси коштує 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ТРЕБА ПОЛІТИЧНОЇ ГОЛОВИ, ТА ЩЕ ЯКОЇ!

Як в республиканських колах зачали говорити про генерала Двайта Айзенгавера як кандидата на президента, політичні машини обидвох головних партій відразу відчули, що це особа, яка певно була б вибрана, якщоб тільки захотіла кандидувати. Тепер ми свідком чогось подібного, коли проголошено заяву генерала Доглеса Мек Артура, в якій сказано, що генерал не відмовився б від кандидатури на президента, коли б „американський нарід" його покликав. Хоч генерал Мек Артур мав би 69 років, як би обіймав владу президента, є таке широке переконання, що він був би вибраний президентом, як тільки дістав би номінацію Республиканської партії.

Це значить, що „генерали" мають нині якусь притягаючу силу, хоч є агітація, головно збоку лівих, що вже й так забагато „генералів" на важних „цивільних" становищах та що „військова аристократія" надто дає себе відчувати. Одначе так є, що генерал, який є нині на такім важнім „цивільнім" становищі, яким є уряд секретаря стейту, вивязується з нього якнайкраще. З цього можна б заключати, що й такі славні генерали, як Айзенгавер чи Мек Артур, могли би бути теж і добрими президентами держави.

У нашій миролюбній державі й генерали не такі, як в мілітаристичних країнах. Вони, хоч мають знамените мілітарне вишколення, вміють думати і відчувати „по цивільному". Вони навіть будучи в військових мундурах, поводяться по цивільному і мало чим рівняться від звичайних громадян своєю поведінкою та своїм думанням. Між нашими генералами є не тільки добрі стратеги, але й знамениті адміністратори та політики та добрі знавці міжнародних відносин.

Це все ми знаємо, проте, коли мова про кандидатів на будучого президента, стає дивним, чому цивільні політики не мають таких виглядів перемогти при президентських виборах, як військові. Це правда, що Айзенгавер та Мек Артур вславились воєнними ділами, а Мек Артур ще й адміністрацією Японії. Це великі успіхи, але чи вони вже вистачальні, щоб без усякої задуми ставити тих військових людей вище „цивільних" кандидатів? Тому, що так є, заключають, що цивільні особи, які тепер проводять у політичному житті нації та представляють її на міжнароднім полі, не здобули собі у загалу народу довіря, що вони можуть вивязатись зо своїх важких завдань. Ось такий є нині вислід угодової політики тих провідників, які хотіли вдоволити якнайбільше виборців і тому не виявляли великої відваги в здійснюванні тих великих кличів, які час від часу виголошується для домашнього ефекту, а не для здійснювання у себе в дома, чи в закордонній політиці. Тому генерали, відомі зо сміливости, відваги та успіху, припадають нині загалові до вподоби, бо він надіється від них великих діл теж і тоді, коли засіли б у Білому Домі. Це звучить гарно, але ледви, чи так можна поводитись у таких важких та складних часах як теперішні. Тепер треба у проводі держави розумних і відважних політиків, добрих знавців міжнародного положення. Це є головна вимога до тих, що є кандидатами на нового президента, чи вони цивільні, чи військові.

Шукають панацеї проти заломання світу

Реймонд Деніел, лондонський дописувач щоденника Ню Йорк Таймс, пише „Три приклади совєтської агресії", а обговоривши їх, вказує на Грецію, як на країну, в якій американська військова сила помогла їй досі врятувати свою незалежність. Та, згадавши про це, він твердить, що ця допомога є лише хвилева, бо греки не вірять в можливість втримати свою незалежність, як довго буде існувати нерозбірчивий комунізм з підтримкою Совєтів. Греки вірять, що вони можуть віднести хвилеву перемогу, одначе вкінці кінців таки переможе большевизм зі своїми методами боротьби. Тому в них поширився дефітизм, переконання, що вони мусять програти. Греки знають, що Совєти це руйнуюча сила, одначе проти неї вони не мають засобу.

Про цю іншу безрадність пише Джеймс Рестон, дипломатичний кореспондент Таймсу, з нагоди осторги секретаря стейту Маршала проти алярмів, які підіймають часописі з приводу поневолення Чехословаччини. Згадуючи про самогубство чеського міністра закордонних справ, Яна Масарика, Рестон приходить до висновку, що він зробив це внаслідок безнадійности: він не бачив можливости праці для добра свого народу під большевицькою кормигою.

При цій нагоді Рестон призадумується над американськими методами, вживаними департаментом стейту для стримання походу большевизму. Спершу Америка рахувала, що Совєти пощадять особи народних провідників, які обєцювали свободу. Та коли впав Микола Петков в Болгарії, Станіслав Міколайчик утік з Польщі, Ян Масарик згинув, а попав у неволю в своїй власній країні президент Чехословаччини, Едвард Бенеш, Америка втратила надію на дальші успіхи змагань до забезпечення особистої свободи за „залізною заслоною". Таксамо йшла Америка з большевиками на компромісі та приймала від росіян обіцянки про недоторканість територій, одначе росіяни жадних обіцянок не дотримали. Останньою дошкою ратунку проти большевицької агресії були міжнародні установи, такі, як Обєднані Держави, де було передбачуване вирішування міжнародніх справ голосуванням більшости, однак ця установа не дістала до вирішення жадної справи, яка йшла в суперечбажанням Росії.

Це сталося тому, що большевики придумали спеціальну техніку, яка йде тепер випробованими взірцями: наперед здобуває під свою контролю робітничі юнії в якійсь країні, а при їх допомозі грозить спаралізуванням цілого промислового життя нації; дальше здобуває поліцію, яка підготовляє камуністам опанування цілої держави. Маючи готовий саботаж робітництва і страх населення перед поліцією, Росія переводить революцію меншини над загалом народу. Америка, яка визнає суверенні права кожної держави, не може нічого вдіяти супроти такої техніки підроблювання краєвих урядів. Секретар стейту Маршал назвав переворот у Чехословаччині „терором влади". Якраз над значенням цих слів призадумується. Рестон і приходить до висновку, що проти такого терору не можливе боротися так, як можна було боротися проти нерозбірчивого хаотичного насилля під час Великої Французької Революції, або навіть проти терору Гітлера. Справу ускладнюють большевицькі гасла „рівности", „справедливости" та „людяности", яких вживаживається з успіхом для закриття їх намірів під час агресії.

Коли Рестон представляє недоцільність дотеперішнього опору старими методами, тобто дотеперішньою війною і пропагандою, проти большевицького просякнення, то мимохіть людина приходить до висновку, що теперішній світ попав у безвиходне положення. Показується, що збанкротувало гасло президента Вудрова Вилсона за часів першої війни: „Забезпечити світ для демократії"; що збанкротували Черчилеві й Рузвелтові „Чотири Свободи" з другої світової війни", получені з переконанням про „Один Світ" під Обєднаними Державами в майбутности.

Ті заклики й гасла недописали, бо ніхто не подбав про основну моральну засаду, на якій такі гасла мали бути здійснені. Мало того: Майже всі тоті гасла були поломані таки самими їх авторами. Вилсон поломав засаду самовизначення, бо згодився на поневолення таких країв, як Україна, Білорусь чи Хорватія. Чорчил змовлявся з росіянами про передання Совєтам Румунії, а Рузвелт Польщі і т. п. Всі тоті крутійства утвердили большевиків в переконанні, що проти їхнього відтвертого безбожництва державні провідники Західної культури відповідають закритим безбожництвом. Наслідок того такий, що народні маси не бачуть на світовому горизонті відповідного морального проводу у боротьбі проти большевицького насилля. Безрадний український еміґрант бачить у большевиках чорта і в своїй глибокій вірі покладає надію на Божу силу, але великі провідники багатьох народів не поставили проти большевицького чорта відповідної моральної сили, яка їх вязала б разом і додавала надії на перемогу. Тому чуємо про дефітизм греків, про безнадійність небіжчика Масарика і про непідготування чехів до якої небудь боротьби з большевиками, хоч вони мали найменше пів року часу до зголошення протесту перед Обєднаними Державами, коли в червні минулого року Москва заборонила Чехословаччині приступити до Пляну Маршала. Це лише приклади морального недомагання одиниць і країн.

Якщо б теперішня світова криза змогла обєднати загроженні нації до загального походу проти безприципности і аморальности людей у проводі й заміни їх особами з твердими і моральними засадами, тоді світ міг би з успіхом боротись не лише проти комунобольшевизму, але теж і проти інших подібних лих, які час до часу переміняють його в звичайну мясорубку, якої жертвою падають мільйони невинних і добрих людей.

Микола Чубатий.

Комуністичний ультимат Америці

Недавно велася в Америці широка дискусія над тим чи не поставити б комуністичну партію в Америці поза законом як організацію зрадників країни. Гарячіші голови заявлялися за заборону комуністичної партії в Америці, розважніші стали на становищі, що краще, коли комуністична партія існуватиме явно. До тих останніх зарахував себе теж Едгар Гувер, шеф федерального бюра інвестигацій (Еф Бі Ай). Заявлюючися проти заборони існування комуністичної партії в Америці Гувер ані на одну йоту не відступав від того переконання, що американські комуністи це потенціяльні зрадники Америки, себто квіслінги, як їх тепер часто називають теж і в пресі. Гувер каже, що практичніше є не забороняти існування комуністичної партії та комуністичної преси, згідно з американською засадою як найширшої свободи. Як заборониться комуністичну партію в Америці, міркує він, то комуністи не перестануть існувати, а тільки сховаються під землю. Натомість їх явне існування, хоч і воно не говорить, що комуністи не мають ще й тайних частин своїх організацій, бодай дає змогу загалові пізнати ту частину їх діяльности, яка відбувається на поверхні громадського життя й її поборювати.

Певно, що можна ще й дальше дискутувати над справою, чи таке становище є правильне, одначе є фактом, що легальне існування комуністичної партії в Америці дає комуністам змогу вести відверто свою пропаганду серед політично вироблених мас, але водночас приневолює їх відкривати своє кримінальне обличчя. Це вони і роблять з повним цинізмом навіть у таких справах, як становище зглядом червоної Росії та Америки на випадок війни поміж тими двома державами. Маємо на думці їх офіціяльний комунікат п. з. „Становище Комуністичної Партії Америки" у теперішній міжнародній ситуації.

Згаданий документ опублікований в комуністичній американській пресі, зокрема також душі темняків українського роду. Тому й згадуємо за нього. Становище Комуністичної Партії Америки зясовує в кільканадцяти питаннях та відповідях; з яких найцікавіше 17-те питання під заголовком: „Комуністи та Війна", себто іншими словами, що робили б комуністи в Америці на випадок війни поміж Америкою та Совєтською Росією.

Питання це не є чисто теоретичне, але наскрізь практичне. Загроза війни між Америкою та Совєтською Росією дійсно існує.

Відомо, що Москва займає нині у світі зачіпне та імперіялістичне становище. Вона не тільки атакує сусідні держави, накидає їм комуністичні режими, де зникаюча меншина терором панує над подавляючою більшістю, але Москва виразно вмішується навіть у справи Америки, бажаючи повалити владу та устрій цеї могутньої „капіталістичної" держави". Офіційні чинники в Совєтах зі Сталіном включно виразно говорять, що їх ціллю є понести комуністичну революцію на цілий світ та що комуністична Росія так довго не буде безпечною, доки існують на світі сильні капіталістичні держави, природний ворог комуністичної влади. В такий час напруження поміж Америкою та Совєтською Росією комуністична партія Америки взиває американських комуністів поборювати свою батьківщину та на випадок війни поміж Америкою та Росією не боротись проти Росії. Проголошений документ це чистий „віз і перевіз" Америці, як каже українська народня пословиця. Ця сімнадцята відповідь правда уложена перфідно; недвозначно, повчає, що комуніст на випадок війни Америки з Росією не повинен воювати проти Росії, себто зрадити Америку, але таких слів виразно не вжито. Це тому, щоб прокуратори не дати змоги авторів тої декларації зради замкнути відразу до тюрми, але дух відповіді аж надто ясно говорить, про що йде. Відповідь розрізняє війну справедливу та війну несправедливу, себто кримінальну. Кожна війна проти совєтської Росії, пишеться там, була б війною кримінальною, бо совєтська Росія це невинний баранець, а Злучені Держави це небезпечний вовк. Воєнним палієм є теперішній американський уряд, який не знати чого хоче від невинного ягнятка-Сталіна та невинних янголів з Політбюра. Тому американський комуніст повинен кинути зброю або підняти її проти Америки, коли сам не хоче бути таким самим кримінальним типом як Труман, Маршал та другі палії війни. Щоб не сталось, слухність матиме Совєтська Росія, напастником буде капіталістична Америка.

Своє становище американські комуністи узасадняють такою прикладами. Приклад, друга світова війна була справедлива, бо вона помогла червоній Росії видертися зі залізних обіймів Гітлера. Та правда така, що доки Гітлер при допомозі Сталіна завойовував світ, тоді американські комуністи пікетували Білий Дім і усіми фібрами своїх подлих душ протестували проти вступлення Америки у Другу Світову Війну. Поширив Гітлер свої завоювання також на територію Сталіна, вони відразу змінили своє становище. Як Сталін, користаючи зі союзу з кримінальним типом Гітлером нападав на безборонні держави, Фінляндію, Литву, Лотву, Естонію, то це не була кримінальна війна. Коли ж ця сама Фінляндія користаючи зі зміни ситуації та нападу Гітлера на червону Московію хотіла тільки відзискати загарбану свою територію, то вже зле.

Зі сказаного ясно видно, що американські комуністи рішені на випадок війни поміж Америкою та Совєтами стати проти Америки та внутрішніми саботажами помогти побороювати власну державу. Ця справа нині ясна і її треба поставити виразно перед очі тих збаламучених українців, що дали себе звербувати в ряди ворогів Америки, яка стала для них країною кращого життя, країною свободи особистої та можливости свої діти піднести на вищий ступінь суспільної драбини.

В часі останньої війни комуністи Америки баламутили темних українців тим, що, мовляв, їхня політика це патріотична робота в користь Америки дарма, що робота комуністів серед українців все була звернена на погибіль їх рідного українського народу. Тепер американські українці збаламучені комуністичною пропагандою ясно видять, що вони дали себе звербувати в ряди кримінальної кліки, яка намовляє їх вже не тільки до зради рідного українського народу, але також до зради прибраної американської батьківщини. Остерігаємо наших несвідомих братів перед наслідками такого поступування, бо американська влада дасть собі раду зо зрадниками. Комуністичні провідники знають чого вони хотять і за яку ціну вони плянують зраду Америки, але який інтерес американського українця лізти в ту компанію? Як може бути українське імя між такими зрадниками?

ВАЛЕРІЯН ПІДМОГИЛЬНИЙ

СИН

Оповідання

7)

Мати не озивалась. Парубок поставив їжу на піл і нахилився над хворою — вона була нежива. Син ураз відчув мертвенну холоднечу її тіла, але ворушив її й гукав:

— Мамо, чуєте! їжа єсть, їстимете... каша, хліб добрий... Мамо, чуєте?

Та мати мовчала. Васюренко випростався й махнув рукою.

— Ех, не вижила мати, не доля їй. Бідкалась увесь вік і померла під лиху годину. І їсти він їй приніс, а вже непотрібно. Не врятував він її — може якби не з'їв тоді паляниці та давав їй більше, то й додержала б. А так — пішло все прахом: ні йому, ні їй.

Васюренко сів на піл і схилив голову. В кожному куточку свого тіла він почував утому й біль. Щеміли його руки, ноги, в голові було холодно і в роті сухо. В кімнаті він був ніби сам.

Раптом він згадав про принесену їжу. Нащо їй пропадати? Мати померла, їй непотрібно, а він може з'їсти.

Васюренко взяв миску в руки й несподівано міцно стиснув її. З першого ж ковтка його охопило якесь божевілля: він рвав хліб, стогнав, хекав і припадав до миски всім обличчям. За хвилину він усе спорожнив і вилизав миску язиком. Їжа забрала йому останні сили; він упав коло полу й лежав, насолодно почуваючи млость свого тіла, спокій і нестому.

Надвечір він підвівся й напився води. Він був кволий, але бадьоріший. Мати померла — гей, тепер шлях перед ним! Скрізь заробить, скрізь людиною буде. Піде на Київщину, подасться на Полтавщину, — матиме хліб, бо робітник він добрий, потрібний.

Він потягнувся, але руки йому опустились. Сили немаю... Хіба він до роботи годиться? Хіба він лантух підійме? Хто його, такого, візьме? А дорога ще далека — підібється, так і помре десь серед степу.

Сум і добре знана нудьга обгорнули його. Він згадав, що в хаті мрець, і йому моторошно стало серед присмерку. Він одчинив двері — на небі зійшов блідий місяць і над обрієм низалися зорі.

Васюренко стиснув кулака. Вперше за місяці голоду прокинулась у йому злість і здушила йому серце. Він зробився похмурий і насупив брови.

— Он воно як, — гадав він, — годував, нянькою був, а тепер померла й мене за собою тягне. Вміла мати жити й працювати, а вмерти не вміла. Е, та що й казати!

Він знав, що гине, що не животіти йому, і дика спрага до життя запалала в йому шаленим вогнем. Він хотів працювати, він почував себе розумнішим від своїх земляків, а якби ще підучитися трохи — куди там ті агітатори, що приїздили! І він мусить померти в цій хаті у рямцях? Вся істрата його обурилась.

А що, якби змовчати, не казати, що мати померли? Він аж оставпів з цієї думки. Датимуть їжу ніби для неї, а він їстиме сам. Тільки тричотири дні — і він подужчає, набереться сили і піде тоді на заробітки, вибється, свого дійде.

Ця думка охопила Васюренка й не пускала від себе. Тільки три дні змовчати — і він урятований.

Та тільки хіба вдержиш мерця три дні в хаті під таку спеку? На три вулиці чути буде. Винести треба тіло... Побачать? Тоді все пропало. Що робити, яку раду дати?

Він стояв замислений і ніколи не почував себе таким безсилим, нікчемним і нещасним. А жити хотілось, ой, та ще як! Три дні, три дні — і він урятований.

Васюренко гадав:

— От була мати жива, чи я не доглянув її, чи не годував до кінця? А тепер уже нема її. То не мати лежить там.

Він стояв довго, немов заляк. Місяць плив посеред неба і з-над річки котилась прохолода. Він повторював разураз:

— То вже не мати. Матері немає.

Врешті він наважився. Ввійшов у хату повним кроком, взяв мерця в обійми, виніс і кинув у завалений льох. Потім прислухався.

Другого дня Васюренко приніс собі їжу. В хаті він злякався, що трохи не випустив миски: на полу лежала його мати. Він спинився й волосся йому наїжачилось. Потім він згадав, що сам уночі навмисно скрутив з хабоття опудало, щоб, хто ввійде, то здавалось, що там людина лежить.

Він поставив миски, але ляк не покинув його. Оглянув хату — вона була так само порожня, обдерта й припала пилом.

Утомлений він був страшенно. Ніч минула була чудна: він лежав і чи то думав про щось і не міг згадати, чи просто куняв, раз-у-раз прокидаючись, а справжнього сну не було. А ночі короткі — зійшло сонце, пахнуло жаром, напекло землю; дихати нічим, паморочиться голова, хочеться лежати й лежати.

(Закінчення буде.)

Д-р Іван Німчук.

Д-Р СТЕПАН БАРАН

ЯК ГРОМАДСЬКИЙ ДІЯЧ, ПУБЛІЦИСТ І ЛЮДИНА.

4)

Зате треба сказати кілька слів про праці д-ра С. Барана, що вийшли друком окремо. В порівнянні з тим, що він написав, є їх небагато, бо така вже доля журналіста, що — в противенстві наприклад до письменника — може заблистіти навіть найкращою статтею на один день, найвище на тиждень, після чого кане в забуття. Не те письменник. Навіть середньо талановитий або й нижче середнього письменник, що видав кілька збірок своїх творів, залишає по собі ті збірки, що їх коли на них є попит, перевидають і по його смерті; він переходить до історії літератури, вийнятки з його творів друкують у шкільних читанках та хрестоматіях, які мусить вивчати шкільна молодь і т. д., і т. д. Очевидно — не без значіння тут і матеріяльний бік справи, як — не — як корисніший також для письменника. А все ж одні і другі — духові працівники. Я знав добре і працював у різних часах в одній редакції з журналістами великого формату, людьми тієї міри, що Василь Панейко, Михайло Лозинський і Федь Федорців. Усі вони були дуже талановиті і здібні, всі мали добру рутину і немалий досвід у редакційних справах та — що може найважніше — незвичайну легкість пера. А крім того кожний з них мав ще свої власні риси - прикмети: Панейко, автор публікації „З'єдинені Держави Східної Европи" і блискучого, просто чудово описаного в „Ділі" похорону Гол. Отамана Симона Петлюри—це великий ерудит, знавець людського життя і чужих мов, політик і дипломат; Лозинський, публіцист з Божої ласки, що як рік має 300 робочих днів, так писав для „Діла" і стільки ж переважно передових статтей, незрівняний полеміст, добрий правник і вчений, автор II. частини Червоної Книги, що її видав Уряд ЗУНР про польські звірства в Галичині, лишив по собі кілька поважних наукових праць, у їх числі і книгу „Галичина в рр. 1918-1923"; Федорців, теж блискучий публіцист і полеміст, що, подібно як Лозинський, писав також щодня легко та з гумором статтю для „Діла", хоч мав важкі - преважкі домашні відносини, відомий як автор знаменитих характеристик українських провідних діячів (виданих під псевдонімом: Богдан Магміт), як видавець Універсальної Бібліотеки і т. д., і т. д. Питаю: чи згадає хто сьогодні у нас цих безперечно небуденних публіцистів, що відійшли так передчасно від своєї праці? Всі три вони тримали колись руку на живчику нашого життя, шукаючи виходу для нашого народу з тяжкої ситуації, всі три стали жертвами часу й обставин. Всі три забуті подібно, як десятки й сотні інших їх попередників чи їх сучасників. Така сама доля постигла й не так давно померлого журналіста теж великого формату, д-ра Осипа Назарука, що не вдоволявся одноденною чи однотижневою славою, а дбав усе життя про те, щоб залишити тривалі сліди своєї праці і кожну більшу друковану річ видавав обовязково окремою відбиткою. Не помогло багато й це, бо така вже доля і найкращого, навіть геніяльного журналіста. А які твори непроминаючої вартости могли були залишити по собі оці талановиті люди, якби замість журналістичної праці присвятились були праці чисто письменницькій?!

Переходячи тепер до писань д-ра С. Барана, що вийшли окремо, згадаємо тут насамперед про одну зовсім невідому його книжку, хоч вона вийшла двома накладами. Це **„Коротка історія України"**, що появилась накладом американської „Свободи", де вона передше друкувалась, у 1907 р. в обемі 4-ох аркушів друку. (До „Свободи" дописував д-р С. Баран постійно в рр. 1907-10).

Друга з черги, велика джерельна праця нашого автора — це **„Статистика середнього шкільництва в Галичині в рр. 1848-1898"**, що появилась у двох томах Збірника з поля суспільних наук і статистики Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові в рр. 1910-11. Це єдина того роду праця з ділянки середнього шкільництва нашого краю за 50-річний період, з численними статистичними таблицями і багатим циферним матеріялом.

Далі вийшли: **„До історії українських партій в Галичині — зокрема Національно-Демократичної Партії".** В календарі львівської „Свободи" на 1914 р.

„Новий краєвий статут і нова виборча ординація до галицького сойму", що мала понад 100 стор. друку вийшла у Львові 1914 р. у 20,000-ому накладі.

В періоді між двома світовими війнами появились:

„30-ліття Повітового Товариства Кредитового (Українського Кооперативного Банку) **в Тернополі".** Тернопіль 1929.

„Нова виборча ординація до громад", Львів 1933, наклад УНДО.

„Нарід без землі — риба без води". Львів 1934, наклад УНДО. Ця публікація вийшла в кількадесятьох тисячах примірників і була сконфіскована на Волині. За її кольпартажу відбувся процес проти члена УНДО Ярмолюка в Рівному, де його тамошній суд засудив на три місяці вязниці, не зважаючи на гарячу оборону автора брошури.

„Історія української адвокатури". В альманаху Союзу Українських Адвокатів у його 10-річчя. Львів 1934.

„Самбірська гімназія в 90-х роках XIX. стол.". Альманах Учительської Громади. Львв. 1935.

Про наступ на Православну Церкву на Холмщині. Це дві інтерпеляції і промови посла С. Барана у варшавському соймі, що появились у спеціяльному, 32-сторінковому числі львівської „Свободи" та окремо по польськи накладом УНДО в 1938 р.

На початку другої світової війни, в 1940 р., вийшла в накладі Українського Видавництва у Кракові його праця п. з. **„Після неволі — визволення".** (Історія Православної Церкви на Холмщині й Підляшші та її переслідування за нової Польщі). Коло 4 арк. друку.

„Церковна Унія з Римом". Наклад „Христ. Шляху". Мітенвальд 1946, стор. 30.

„Весна народів в австроугорській Україні" (Відбитка з Народнього Календаря на 1948 р.). В-во „Академія" Мюнхен 1948, стор. 32.

Тепер друкується: більша праця **про життя й діяльність Митрополита А. Шептицького** на тлі споминів автора — у в-ві „Вернигора"; **„Друковане слово в службі української справи серед чужинців"** — у в-ві „Неділі"; **„Перші українські державники - соборники"** — у в-ві „Орлика"; **„Земельна справа в Галичині"** — у в-ві „Господарсько - Кооперативного Життя"; **„Західно-українські землі в р.р. 1918—39"** — у в-ві „Українських Вістей".

Як бачимо, цих окремо друкованих праць ледве 18, але яке багатство тем, яке знання, який життєвий досвід пробиваються з них! Всі ті праці — це безперечно цінний вклад у нашу наукову й публіцистичну літературу і до них будуть звертатися нераз дослідники нашого національного життя.

Ювілят як людина.

На закінчення ще кілька слів про Ювілята як людину. Всім, що знають д-ра С. Барана, добре відомо, що він незвичайно скромна, добряча людина, далекий від всякої зависти й заздрости, не кажучи про ненависть до когонебудь, далекий теж від всякої погоні за популярністю та за мамоною. Не хочу тут пригадувати, як дуже він відмовлявся від свого ювілею, як випрошувався і боронився перед ним, кажучи: „Дайте мені спокій — я ще вмирати не хочу!" Погодився просто під натиском опінії. А щодо мамони, то Ювілят, що боронив у політичних процесах переважно безплатно, може найкраще з нас усіх, викинених з Рідної Землі, навчився легковажити собі саме матеріяльні добра, бо бачив і на власній шкурі пересвідчився, як увесь дорібок поколінь нищився і пропадав впродовж кількох хвилин, як усі ми потратили свої становища, як мільйони гинули без ніякої їх вини. І він навчився шанувати саме моральні, ідейні добра, вбачаючи в них єдино-реальний, єдино-тривкий і непорушний чинник, що переживе всі катаклізми. І тільки відкликом до того тривкого критерія християнської моралі та чистої, несфальшованої ідеї можна, на думку Ювілята, боротися за збереження єдности чвертьмільйонової маси сучасної української еміграції в Европі від денаціоналізації, духової розтічі і декаденції. Словом — твердий християнсько-демократичний світогляд д-ра С. Барана, що він його ісповідує і проповідує, базований на величезному його знанні й досвіді та викутий і загартований у дійсності страшної европейської війни і післявоєнної диковини.

Живемо у вийняткових, під неодним оглядом парадоксальних часах, коли світ стрімголов валиться у пропасть, коли багато т. зв. тривалих, ніби залізних вартостей тратить цілковито свою ціну. Та проте є ще таки у світі цінності тривкі, непроминаючі, вічні — і на них саме спирається у своїй праці наш Ювілят. І тому його думки й ідеї такі живі і здорові та мають у собі стільки позитивних, національно-виховних вартостей. І тому ми, висловлюючи йому нашу вдячність, складаємо йому в подяку за його велику творчу працю наше признання і наш поклін та бажаємо йому прожити ще багато літ у кріпкому здорові і повноті сил та трудитися ще довго з успіхом для добра і слави українського народу.

(Кінець).

Проблема старечого віку

Остання війна зробила поважний вилім у чергуванні поколінь в Америці, як зрештою і в цілому світі, бо ослабила чисельно, а теж і до великої міри морально, ціле покоління, яке брало участь у війні. Мільйони воєнних ветеранів є лише свідоцтвом цього важливого вилому, бо тих, що погинули, як теж і тих, що могли народитися, а не народилися, би не бачимо. Зате ми, тобто люди, що осталися при житті, завважуємо, як місце пропавшого покоління, займають одиниці старші віком і виконують працю за тих, що не можуть або не могли зайняти їх місця у правильнім ході природних речей.

Суспільні філософи нераз звертали увагу на факт, що після війни, в якій вигинуло багато мужеської молоді, родиться більша кількість хлопців ніж дівчат. Під час останньої війни появилися ще інші спостереження, а саме, що війна, яка принесла найбільшу руїну, знану в історії світу, водночас дала нагоду до велетенських винаходів, чи там відкрить, які уможливлять людству вигідне, а коли б не загроза Советів, теж і мирне життя на століття. Наче на замовлення приходить тепер ще винахід для збереження молодечої сили в старечому віці, щось в роді вимріяного джерела молодости, про яке згадують письменники в фантастичних оповіданнях.

З Омага, в Небрасці, наспіли вісті про демонстрацію зеленого порошку на конференції фармерських хеміків. Саме цей порошок має бути оцим джерелом молодости, бо його винахідник, д-р Борис, Беркман, з Шікаґа, твердить, що порошок багатий у вітаміни А, Е, і К. Порошок називається хлорофіл, тобто має назву оцеї зеленої речовини, яка дає листю й ростинам зелену краску. Одна двадцята частина унції хлорофілу дає тільки харчової сили, що один фунт шпінаку. А тому, що хлорофіл можна дістати з кожної ростини, то він теж і незвичайно дешевий і може стати підставою виживлення людей, коли лише його приноровити до вжитку так, як тепер зажирають пігулки з вітамінами. Він має теж лікувальну силу в напрямі запобігання різним недугам, а специяльне його значення в тому, що він стримує прихід старости.

Коротко це значить таке: Тому, що хлорофіл є дешевий, не треба буде перепрацьовуватися для здобуття прожитку, отже людина може зберегти природні життеві сили до пізної старости, якщо лише вчас про це подбає. Крім цього цей вітамін стримає саму старість, отже дасть людині нагоду прожити старечий вік без його дотеперішніх недомагнь.

Якщо д-р Беркман проголосить, що його відкриття приноровлене для вжитку людини, так як Едисон приноровив відкриття електричної сили до зладження жарівки, то готова ожити традиція пошани для старости, як це було в давних часах. Зо старістю приходить теж досвід, а він потрібний теперішньому поколінні більше ніж колинебудь. Якраз перед останньою війною прийнялося твердження, що людина повинна іти на „ласкавий хліб" уже десь в 50 році життя, щоб зробити місце молодшому поколінню. Неначе у відповідь на таке твердження появилась була книжка Питкіна, що „Життя починається в 40 році". Знов війна привернула старшим людям признання ужиточности і це признання триває дотепер.

Старечий досвід почали тепер використувати наукові установи за почином Гейстингс Каледжу, який є правничим виділом університету Каліфорнія. Там заводять революційну засаду, а це, щоб на становище професорів приймати людей по 65 році життя, тобто у віці, в якім, на підставі федерального закону про суспільне забезпечення, людина йде на пенсію. Цю засаду почав переводити з великим успіхом проф. Дейвид Е. Снодґрес, коли запросив до викладів на правничому виділі таких мужів науки, що вславилися як автори книжок і вже хотіли йти на „ласкавий хліб". Ветерани, які дістають військові стипендії з уряду, почали вписуватися у великій силі до цієї школи і вони розголосили її славу. Гейстингс Каледж став тепер взірцем для інших університетів і вони пробують його наслідувати. Пішов клич: „Якщо в вас минуло 65 літ життя, ми вас візьмемо на професора".

Та це відноситься, докищо до наукових установ. У звичайному житті практика звертається куди інше. Ось читаємо в нюйорських щоденниках, що протестанські церкви виробили програму, при допомозі якої церкви, без огляду на деномінацію, а теж і суспільні установи можуть підтримати велику кількість людей у віці поза 65 літ і спонукати їх до „щасливого приноровлення до змінених відносин у їхньому житті". Експерти звертають увагу, що в будучім півстолітті число старих людей більше ніж подвоїться і тому теперішнє покоління мусить бути приготоване на такі відносини. Утримання старих людей стане проблемою, яку мусить розвязати все громадянство. Досі є різні установи, що займаються дітворою; є установи, що займаються молодю, а нема установ, які займалися б старими людьми, за виїмком домів старців. Як ми виховуємо громадянство, щоб воно брало в опіку молодь, каліків, сироти, вдови, так треба теж виховувати парафіян по церквах і громадян по різних осередках, щоб вони займалися людьми у старшому віці. Ці люди можуть віддати велетенську прислугу громадянству, коли лише дати їм у час відповідну моральну підтримку.

Оце є загальний зміст спостережень людей, що зріло призадумувалися над цим суспільним питанням. Вони твердять, що не треба великого вкладу грошей для моральної підтримки старців. До цього треба лише незначної кількости професійних суспільних робітників, а решту зроблять самі старці.

Виходить, що для такого „відмолодження старців" треба не так нового вітаміну з хлорофілу, як радше відмолодження духа і це буде становити „джерело молодости" для старшого покоління.

Робітничий рух в Америці

(Перша з серії статтей про історію робітничого руху на основі матеріялу державного департаменту праці).

Історія робітничого руху в Америці сягає далеких, колоніяльних часів.

До Декларації Незалежности з року 1776 та до створення Злучених Держав Америки року 1789, ремісники і робітники творили добродійні товариства, головною метою яких було уділення допомоги своїм членам та їх родинам у випадках хороби, смерти, чи задовження.

Після того як колонії здобули собі незалежність від Великої Британії, все більше почувалася потреба в товарах місцевого виробу. З поширенням американського ринку, торговля почала зосереджуватися в руках так званих „купців-капіталістів". Вони старалися купувати товари по найнижчим цінам, але цьому противилися спочатку як робітники так і працедавці, власники виробничих закладів.

На грунті все більшої конкуренції, інтереси працедавців — виробляли дешево і багато — почали розходитися з інтересами робітників.

Щоби не допустити до зменшення заробітної платні, ще в році 1791 столярі, шевці та наборщики в друкарнях створили свої власні організації у Филаделфії, Ню Йорку та в Бостоні.

Ці ремісничі спілки мали місцевий характер і дуже рідко охоплювали всіх робітників того фаху. Крім добродійної мети ранніх товариств, ці спілки ставили своїм завданням також змагання за вищу заробітну платню, за встановлення мінімальної оплати, за зменшення часу праці, за регульовання ремісничого навчання та за приймання на працю тільки членів спілок, що згодом стало відомим як „кловз шап".

На початку девятнадцятого століття як робітники так і працедавці розуміли принцип колективних догод і не раз переводили його в життя. Перші записані сходини представників шевців та їх працедавців для обговорення жадань робітництва відбулися року 1799 у Филаделфії.

На той-же час припадають початки контролі, „ходячі комітети" відвідували майстерні, аби перевірити, чи відбувається оплата праці згідно встановленим догодою нормам.

Одночасно з приміненням колективних догод та розвитком робітничих юній, робітництво почало також виходити на страйк. Кажуть, що пекарі в Ню Йорку вийшли на страйк ще в 1741 році, домагаючися задоволення їх жадань.

Перший формальний страйк відбувся в 1786 році, у Филаделфії. Страйкували наборщики в друкарнях, дістаючи допомогу від своєї юнії. В 1799 році відбувся в тім самім місті страйк шевців. В 1805 році шевці в Ню Йорку створили сталий страйковий фонд, а року 1809 ті самі робітники брали участь в „загальнім" страйку, що правдоподібно був першим таким страйком.

Промисловці організувалися для боротьби проти підвищення платні робітникам; намагалися знищити робітничі юнії тим, що наймали на працю не-юнійних робітників, домагаючися, аби суд признав робітничі організації незаконними. Ця боротьба, що відбувалася в судах у Филаделфії, в Ню Йорку та в Питсбургу поміж 1806 та 1814 роками, мала своєю основою старий англійський закон, що вважав обєднання робітників з метою збільшення зарібної платні змовою проти інтересів громади.

Довколо цього питання провадилась боротьба протягом цілого століття. Поволі суди почали звертати увагу не на те, чи треба вважати обєднання робітників змовою проти громадянства, але на те, якими способами вони стараються досягнути своїх цілей. Обговорювалося питання законности таких способів боротьби як страйк, бойкот та інші подібні способи. Ці перешкоди та економічна кріза, що слідувала за наполеонівськими війнами, примусили чимало робітничих організацій спинити свою діяльність.

Проте, після 1820 року, робітничі організації знова почали творитися в більших містах. Почали зявлятися також організації фабричних робітників.

Загальна Рада.

(Друга стаття з цеї серії буде про участь робітництва в політиці).

НЕ БУДЕ ДОПОМОГИ ДЛЯ ІТАЛІЇ, ЯКЩО БОЛЬШЕВИКИ ЗАХОПИЛИ Б ТАМ ВЛАДУ.

Вашингтон. — Директор пресової служби в департаменті стейту, Майкел МекДермот, заявив підчас пресової конференції, що Злучені Держави не дадуть ніякої допомоги Італії, коли б там владу запили у свої руки большевики. Водночас МекДермот заявив, він не вірить у таку можливість. За звідомленнями з Риму італійські комуністи поширять вісті, що Америка все одно буде постачати допомогу Італії, без огляду, чи уряд буде комуністичний чи національний.

З ЖИТТЯ ГРОМАД і ОРГАНІЗАЦІЙ

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.

Народне Віче.

В неділю, дня 14. березня, в місцевому Народному Домі відбулося в Джерзі Ситі „Велике Народне Віче", скликане старанням організації „Чорноморська Січ". Віче складалося з двох частин: інформативної й нарад в місцевих громадських справах. Проте, тому, що інформативна частина Віча забрала забагато часу, другу частину тільки „заторкнено" та відложено до чергового Віча. Підчас програми виступив теж місцевий Хор ім. Лисенка, відспівавши чотири пісні. Після першої частини програми переведено традиційну збірку на народні цілі.

На інформативну частину програми Віча склались виступи екзекутивного директора ЗУАДКомітету, д-ра Володимира Ґалана, голови Організації Самопомочі Нової Української Іміграції, проф.-мистця Петра Андрусева, редактора „Свободи", д-ра Луки Мишуги від Українського Конгресового Комітету та бувшого старшини УПА д-ра Миколи Сидора, що тільки недавно приїхав до Америки.

Віче відкрив в імені місцевого пароха о. Володимира Лотовича його молодий сотрудник. о. Ярослав Данильчук, передаючи дальший провід нарадами голові „Чорноморської Січі", Миколі Петришиному. Секретарювали: Меланія Міляннович і Микола Попович. Наради почалися відспіванням американського гимну.

Д-р В. Ґалан від Екзекутиви ЗУАДКомітету незвичайно, сказати б, синтетично поінформував приявних про працю ЗУАД Комітету, підкреслюючи труднощі в допомоговій акції та рівночасно знаменитi успіхи в поборюванні цих труднощів. Що більше, ЗУАДКомітет своєю допомоговою акцією для українських скитальників в Европі добився успіхів і досягнень для загальної української справи, якими навряд чи могла б виказатися будьяка інша організація. Йде насамперед про виведення власне ЗУАДКомітетом української справи на широку міжнародну арену, що теж д-р Ґалан потвердив численними наглядними доказами і фактами, від признання українським скитальникам їхнього українського імени почавши, а на включенні ЗУАДКомітету в загальну акцію Американської Заморської Допомоги та Апелю Обєднаних Держав для Дітей кінчаючи.

Дуже інтересний доклад про нову українську іміграцію в Америці виголосив голова її організації Самопомочі, відомий вже теж на американському континенті мистець-маляр проф. Петро Андрусів. Оповівши деякі хвилюючі образки з бездольного життя українських вигнанців в таборах в західній Европі та їхні надії на своїх братів і сестер та рідних в Америці, проф. Андрусів довше зупинився над думками і плянами нових українських імігрантів на вільній американській землі. „Ми не приїхали шукати другий раз Америку" — говорив бесідник. Нові іміґранти на кожному кроці спостерігають величезні досягнення старшої іміґрації та з великим подивом стверджують їх, маючи єдине бажання: включитися в загальну громадську роботу американських українців та своєю працею і співпрацею спільно добиватись нових успіхів і нових досягнень.

Д-р Лука Мишуга зробив короткий перегляд політичної діяльности американських українців, стверджуючи один незаперечний факт: керівники політичного життя та акції американських українців а з ними і ціла американсько-українська громада мали правду. Сьогодні майже дослівно повторюється те, що 20, 15 чи скільки там років твердили американські українці у висновках з міркувань над положенням українського народу. Власне американські українці передбачали з найбільшою точністю сьогоднішню загрозу для Америки збоку російсько-большевицького ворога України. На підставі конкретних фактів бесідник безсумнівно виказував, що сьогодні в американській пресі та публіцистиці можна точно вичитати ці думки і твердження, що їх українська преса в Америці постійно видвигає ще від закінчення першої світової війни. Американський загал аж сьогодні приходить до того переконання, що його американські українці мають вже від двадцятькілька років. В тому теж криється таємниця звязання долі України з долею світу взагалі, а демократичної Америки зокрема.

Д-р Микола Сидор, старшина УПА та співучасник боїв цеї легендарної Української Армії проти нацистів і їх большевицьких союзників, дав загальний образ визвольних змагань українського народу, переплітаючи їх поодинокими дуже інтересними детайлями з історії УПА. З обширного докладу д-ра Сидора можна собі було виробити теж уявлення про цей безприкладний геройзм, як теж безприкладні жертви українського народу в боротьбі за свободу, яка ведеться перманентно та яка досягнула свого вершка, хоча не завершення під час другої світової війни та після неї. Не має жодного сумніву, що власне УПА відіграла одну з головних роль в поразці гітлерівської воєнної машини, як її теж грає сьогодні в боротьбі проти большевизму. Бо під час другої світової війни український нарід остаточно зірвав з усякими орієнтаціями на чужу допомогу і сьогодні він твердо рішений сам собі вибороти свободу та зажити вільним господарем на своїй вільній землі. Доклад д-ра Сидора, виголошений з памяти, заслуговував би на окрему ширшу увагу. Проте, не можна поминути одної уваги: він був рішучо задовгий, тим більше на вічу, на якому виступали інші бесідники. Та це не мало впливу на загальну вартість докладу, що його — не зважаючи на майже півтораґодинну довжину — вислухано справді з великою увагою та зацікавленням.

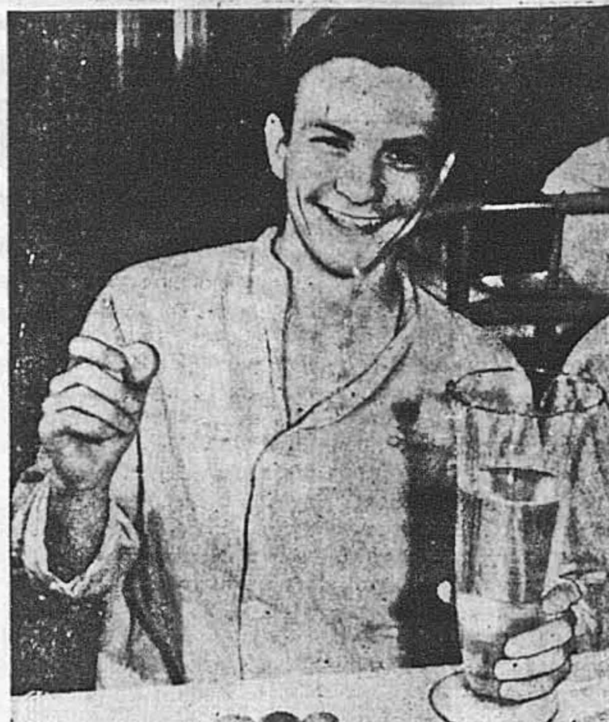
В другій точці програми — з огляду на час — вже тільки коротко поінформовано громадян про конкретні вже заходи на відкриття в Джерзі Ситі цілоденної української парохіяльної школи, що зясував о. Ярослав Данильчук. Заходи до відкриття цеї школи робить окремий комітет при церкві св. Петра і Павла вже від деякого часу і вони мають виглядати на успіх, хоча залишається ще багато труднощів, що їх треба перемогти.

В дальшому теж кількома словами заповіджено плян організації цілого місцевого громадського життя на найширшій базі, подаючи теж загальникове її схему. Всі ці справи будуть подрібно обговорені на окремих громадських нарадах.

Виступ місцевого Хору ім. Лисенка з дириґентом Евгеном Круком дав черговий доказ, що при дальшій праці та добрій волі хористів і піддержці цілої громади джерзиситський український хор міг би з надійним успіхом почати конкуренцію за першенство в околиці.

В перерві переведено збірку, вислід якої буде проголошений окремо.

Віче закінчено українським гимном.

ЯК ДОВГО МОЖНА ВИДЕРЖАТИ ГОЛОД?—Метрополітальний шпиталь у Ню Йорку переводить цікаві досліди над тим, як довго можна видержати голодуючи. Іде теж про те, щоб точно означити, як довго вояк зможе вдержатись при житті, коли споживатиме якусь мінімальну частину харчів. Це дуже важне в такому випадку, коли сталась якась летунська катастрофа, а ті, що вратувались, знайшлись у якомусь відлюдному місці, де треба можливо довго ждати на ратунок. До шпиталя зголосилось 11 охотників, яких годують денно тільки бисквитами та водою і досліджують, як це ділає на організм.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

Шукають своїх рідних

УВАГА: Зголошуючись на Розшуки до З.У.А.Д.Комітету прохається на початку листа доконче подати під яким числом в розшуках було надруковане прізвище особи, яка вас, чи яку ви шукаєте.

За листами чи дресами від скитальників прохаємо звертатись безпосередньо до ЗУА ДКомітету, адресу якого подано при кінці.

Зголошуючись на розшуки не забувайте вложити вашу жертву на покриття поштових і бюрових видатків та за витрату часу на полагодження вашої справи.

• • •

ГРУПА — ЛИСТИ ДО:

12,929 а) Діденко Миколая і односельчан з с. Рожнітова від Юречко Івана с. Степана.

12,929 б) Курило Степана учителя та знакомих з с. Вишнівки (Теребовля) від Фацалович Володимира.

12,929 в) До братови Сохацька Марти від Сохацький Йосифа з Ланів (Бібрка) (син о. Йосифа Сохацького).

12,930 Дуляк Павла, Пелагії і Миколи з с. Горова (Коросно) від Дуляк Івана.

12,931 Ґебур Катерини зам. Мамрич від Ґебур Степана з с. Воля Крецівська (Сянік).

12,932 Капустинська Марії з с. Соснова (Підгайці) від Капустинський Павла.

12,933 До українських парохій Америки і Канади від управителя хору з довголітною практикою, просить о афідевіт Білинський Олександер.

12,934 Степанюк Давида батька з с. Брухович на Волині від Степанюк Миколи.

12,935 Волошин Михайла з Білопілля (Харківщина) від Грищенко Олекси Семеновича.

12,936 Лозинський Михайла з Зирова, Іванишин з Зирова від Петрівський Миколи.

12,937 Борисюк Данила з с. Кізі (Любомиль-Волинь) від Савош Надії.

12,938 Возний Степана з с. Ляцко (Добромиль) від Гнат Катерини зам. Кострик з с. Боневич.

12,939 Шестовський Степана з с. Горошова (Мельниця) від Пикльований Василя з с. Колодрівка (Заліщики).

12,940 Курцеба Иосифа з с. Кавне (Стрий) від Дорош Юрка з с. Плавя Гренівка.

12,941 Боринняк Захарія з с. Тисьмениці (Товмач) від Мадурович Юлії.

12,942 До рідних Петрина, моїх родичів, що проживали в Шікаго, брата Василя і Юрка та сестри Марії вд Петрина Миколи.

12,943 До братів і сестри, які малиб бути на скитальщині: Танчак Василя, Гриня і Мариськи зам. Смитанюк з с. Стільсько над Дністром (Жидачів) від Танчак Теодора з Америки.

12,944 Павлик тітки і Ґаран Марії з с. Рихвильд (Горлиці) від Павлик Михайла.

12,945 Вільхова Агафії тітки з дому Чайка з с. Дахнів (Львів) від Беднарчук Катерини.

12,946 Вірта Едварда, Райгольд Вірта і Ольги з домуПаль з Влоцлавка від інж. Буєвський Миколи.

12,947 Германович Марії з с. Яблинка Нижна (Турка) від Германович Парані зам. Костик.

12,948 До кревних і знакомих з с. Жолобок (Лісько) від Федишин Василя.

12,949 Дралля Катерини тітки від Кіх Григорія.

12,950 а) Триш Володимира від братови Триш Марії.

12,950 б) Ярош Цилля та рідних і знакомих від нотаря зі Львова д-р Рижий Ладислава.

12,951 Масак Івана з с. Грушова (Дрогобич) від Румак Івана.

12,952 До сестри мого пок. мужа Ґабріель Евгенії, Медведик Василя і Анни з с. Жабя, Михайлишин Осипа, Царик Михайла з Поморян (Зборів) від Рекшинська Серафини з дому Музика).

12,953 Качинська Пазьки з с. Волщишовин (Судова Вишня) від Шлюсар Розалії д. Ципріяна.

12,954 Головата Евдокії з дому Хотра від Головатий Юрка з с. Ілії з с. Райського (Сянік).

12,955 Проць Михайла, Дідич Анни з с. Босько (Сянік) від Дідич Миколи.

12,956 Ших Михайла з с. Доброгостів (Дрогобич) від Фарима Дозі зам. Кремяниць).

Голоситись на адресу:

United Ukrainian American Relief Committee
P. O. Box 1661
Philadelphia 5, Pa.

КОМУНІСТИЧНО - ДЕГОЛІВСЬКІ БІЙКИ В ПАРИЖІ.

Париж, 14. березня. — Сьогодні тут кілька разів дійшло до бійки між комуністами і прихильниками ген. де Голя, під час яких мусіла інтервенювати поліція. Було багато поранених, в тому один полковник армії, прихильник ген. де Голя.

НАРАДИ АРАБСЬКИХ МІНІСТРІВ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ

Каїро, Єгипет, 14. березня. — Арабська Ліга сьогодні повідомила, що в найближчий вівторок в Байруті, Лібанон, відбудеться конференція міністрів закордонних справ арабських країн. Предметом нарад буде „організація політики і акції в справі Палестини".

ВПИСУЙТЕ СВОЇХ ДІТЕЙ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ І В ТАКИЙ СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧІТЬ ЇХ БУДУЧЧИНУ.

ПОШУКУВАННЯ

СТЕФАН ТРЕСКОТ, з села Беньова, повіт Турка, пошукує своїх рідних: братів свого батька: ПАВЛА і ГАВРИЛА ТРЕСКОТ; мамину сестру АНАСТАЗІЮ ШУШНЯК. Пошукуючий перебуває в Німеччині. Голоситись до: MAXIM MELNYK 244 W. 56th St., New York 19, N. Y.

РОМАН ДОЩИН пошукує своєї тітки ПЕТРУНЕЛІ ЦЬОЛКО, з міста Бережани, яка виїхала до Америки перед першою світовою війною, і має мешкати в Ню Йорку. Хто про неї знає, або вона сама, прошу зголоситися на адресу: ROMAN DOSZCHYN, 177 Niagara St., St. Catharines, Ont., Canada.

1) ДМИТРО СИРОТИНСЬКИЙ з Мокротина коло Жовкви шукає свого вуйка АНДРЕЯ ЛЕХА з Мокротина який приїхав до U.S.A. в 1932 р. і живе в New York City. 2) ПОЛІТИЛО ТЕОДОР шукає свого брата ПОЛІТИЛО ІВАНА зі села Грабова, який приїхав до U.S.A. в 1911 р. і живе в New York State. Голоситись до: ДЖУС ЯРОСЛАВ 24 St. Mark's Pl. New York 3, N. Y.

ЯНІНА ҐОНКО, замужна ДЕНИС, пошукує брата ІВАНА ҐОНКО, з села Золотий Потік, повіт Бучач. Хто про него знає, або він самий, прошу зголоситись до: YANINA GONKO DENYS 183 Avenue "B", New York, N. Y.

Кожний, хто бажає, щоби прислане ним оголошення пошукувань родини і знайомих різних скитальників було поміщене у „Свободі" безплатно, хай вишле таке оголошення впрост до UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE, P. O. BOX 1661, PHILADELPHIA 5, PA.

Хто бажає, щоби прислане ним оголошення було поміщене, раз або більше разів, окремо, як платне, то хай разом з оголошенням пришле гроші. Одноразове оголошення, розміру 1½ цаля в одній колюмні, коштує $1.00.

Адм. „Свободи".

ТАРЗАН, ч. 1805. Нкіма щезла.

Незамічений племенем, Еронго щез серед джунглів.

А міжтим під опікунчим доглядом Джени, тіло Нкіми швидко вилікувалося.

У бажанні злучитися з своїм паном, Нкіма відчувала великий неспокій. Вона почала випробувати свою силу.

І завважала, що її рухи не викликають великих болів. Нагло вона вискочила на дерево і щезла.